

*Dr. Ante MILOŠEVIĆ
Nela KOVAČEVIĆ*

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA MOSTARSKIM UTVRDAMA U 2002. I 2003. GODINI

Autori donose izvještaj o provedenim arheološkim istraživanjima, koja su vršena u sklopu obnove Starog mosta u Mostaru, a koja su nastavak na one provedene 2002. god., s posebnim osvrtom na pokretne arheološke nalaze.

Uvod

Arheološka istraživanja u trajanju od 14. studenog 2002. do 1. ožujka 2003. nastavak se na ona provedena u siječnju i veljači 2002. god.,¹ pa se i ovaj izvještaj u svim bitnim elementima veže za prethodni. Iskopavanja su vršena na obje strane rijeke Neretve, na isti način i po istoj metodologiji kao i ranija. Dakle, u metodološkom postupku iskopavanja su obavljena sondažnim stratigrafskim istraživanjima, vodeći računa o relativnoj kronologiji nalazišta. Slojevi pripadaju skupini jednostavno uslojenih nalazišta, pa se iskopavao jedan po jedan, a u većini se radi o nasipu s većom ili manjom količinom kamena. Cijeli tijek iskopavanja praćen je zabilješkama (dnevnicima i formularima za bilježenje različitih ostataka), crtežima (presjeci i tlocrti), fotografijama te terenskim opisima pokretnih nalaza.

Istraživanja su uglavnom bila usmjerena na prostore ispod pristupnih puteva kamenom mostu. Za razliku od prethodnih iskopavanja, a zbog lakšeg razumjevanja istraživani prostori su imenovani kao iskop 1 i iskop 2, jer su se djelomično preklapali s ranijim sondama (iskop 1 obuhvaća

¹ Izvještaj objavljen u časopisu *Hercegovina*, broj 8-9 (16-17), Mostar 2002./2003.

sondu br. 11, stare sonde br. 1 i br. 2 na lijevoj obali, a iskop br. 2 sondu br. 5, stare sonde br. 2A i 2B i br. 3).

Svrha istraživanja bila je dobiti nove podatke o vremenu gradnje mostova i razvoju tvrđavskog kompleksa.

Iskop 1 na lijevoj obali

Istraživanjima je obuhvaćen cijeli prostor ispod puta s kaldrmom od ulaza u tvrđavu do pristupa kamenom mostu (Sl. 1). S južne strane je određen iskopima ranijih sondi 1, 2 i 4, a sa sjeverne strane je u dubljim slojevima ovim iskopom obuhvaćena i ranija sonda br. 5. Cijeli iskop je nepravilnog trokutastog oblika najveće dužine 22 m i širine oko 8 m, ukupne površine 119,72 m². Kopalo se do dubine od oko 8 m od nivoa kaldrme do stijene. Na ukupnoj dubini iskopano je 15 prepoznatih otkopa koji su više rezultat metodologije istraživanja i načina iskopavanja negoli uočljive arheološke stratifikacije.

1. Prvi otkopni sloj je kopan do dubine od oko 0,35 m. U najgornjem sloju je sadržavao kaldrmu bez arheoloških nalaza koji bi odredili vrijeme njezinog postavljanja.
2. Drugi otkopni sloj kopan je do dubine od oko 2,45 m ujednačenoga sloja na cijeloj površini. Po sredini sonde otkopan je ostatak zida (zid 11a) koji je građen od nepravilnog kamena s dva lica i sredinom ispunjenom vapnenim mortom. Sačuvana dužina mu je 3,20 m, a prosječna širina 0,40 m i visina od oko 0,30 m. Na SZ rubu iskopa, kod spoja potpornog zida i početka kamenog mosta, otkopan je dio starije kaldrme u ukupnoj površini od oko 4,5 m². Debljina joj je oko 0,25 m. U otkopu nema pokretnih arheoloških nalaza.
3. Treći otkopni sloj kopan je do prosječne dubine od oko 1,25 m. Kroz ovaj otkopni sloj nastavlja se nasip iz prethodnoga na cijeloj površini iskopa. U dijelu iskopa ispod kaldrme utvrđeni su ostaci starije kaldrme, građene na isti način, koja je sačuvana u nešto manjoj površini od prethodne. Ostaci iste kaldrme otkopani su još na četiri mjesta u iskopu (na južnom rubu iskopa uz pristup na kameni most, te na dva mjesta na ulazu u tvrđavu). Ovi ostaci vjerojatno pripadaju nekoj od starijih kaldrma kojom se pristupalo kamenom mostu. Pokretni arheološki nalazi nisu dali elemenata za njezino datiranje. U jednom njezinom dijelu, na ulazu u tvrđavu, bile su, u pravcu s pristupnim putem, položene i drvene cijevi vodovoda, našim iskopavanjima pronađene su u dužini od oko 2,30 m (Sl. 14 i Sl. 15). Sačuvani su dijelovi dviju cijevi međusobno spojenih sistemom rebra i utora (muški

i ženski). Veća cijev je sačuvana u dužini od 1,51 m, a manja od 0,79 m. Širina obiju je ujednačena od 0,20 m. Promjer unutrašnjeg otvora je 0,08 m. Manji trag ležišta drvenih cijevi vodovoda pronađen je i bliže kamenom mostu. U cijelom otkopnom sloju nije pronađeno pokretnih arheoloških nalaza.

4. Na početku otkopa četvrtoga sloja ušlo se u ponešto drugačiji kontekst kojega je moguće protumačiti kao kulturni sloj staroga drvenoga mosta, a koji je našim istraživanjima iskopan u sljedećih deset otkopnih slojeva. Ukupna dubina njihovog iskopa jest oko 2,50 m. Kao rezultat iskopani su najgorniji slojevi zidova 11b, 11c, 11d i 11e, te se došlo do nivoa svoda Pr. br. 5 sa sjeverne strane (S-5 u iskopavanjima iz 2002. god.).
 - a. Zid 11b je najmasivnija konstrukcija u iskopu. Položen je u pravcu JZ-SI. Iskopan je u dužini od 9 m i širini od 1 m, s time da se u zapadnoj polovici s vanjske strane polukružno širi. U njegovoj gornjoj zoni usporedo s navedenom polukružnom konstrukcijom uočeno je njegovo suženje u dužini od oko 4 m i sačuvano samo s jednim licem u jednom redu zidanja. Utvrđeno je uz to da ga je u cjelini preslojio ranije otkopani sloj 11a.
 - b. Zid 11c sačuvan je u dužini od 1 m, i nedefinirane širine. Položen je u pravcu S-J i nije konstruktivno vezan uza zid 11b na koji se naslanja.
 - c. Zid 11d izlazi iz istočnog kraja zida 11b i položen je u odnosu na njega gotovo za 90° i doima se konstrukcijski kao produžetak zida 11b. Masivna je zidna konstrukcija površine 1,5x1,5 m.
 - d. Zid 11e jest pod ulazom novijega utvrđenja, položen u smjeru SZ-JI. Dužina mu je oko 3,5 m. Iako izlazi iz zida 11d za njega nije konstruktivno vezan. Svi su zidovi otprilike jednake strukture, građeni od lomljenog, loše obrađenog kamena utopljenog u veću količinu vapnenog morta. Također su i sačuvani u nejednakoj visini, koja ponajprije ovisi o konfiguraciji terena na kojeg su sjeli.
 - e. Prostorija br. 5, definirana u staroj S-5, istraživana je samo u JZ trećini. U odnosu na prethodni iskop istražena je do dubine od 3,5 m. Na dnu iskopa je sedra i pješčenjak (nekadašnja riječna obala) koja se prema rijeci kaskadno spušta.

Daljnim iskopima (peti i dalje) došlo se do kulturnog sloja koji pripada vremenu gradnje drvenog visećeg mosta. Na istoj dubini pronađena je i nekadašnja žbukana podnica (Sl. 3). Na istočnom rubu iskopa u znatnoj mjeri ukazala se djelomično obrađena zdravica od sedre i pješčenjaka koja ponire u sloj i kaskadno se spušta prema rijeci.

Daljnijim iskopavanjima sloj se djelomično promijenio. Sastojao se od smeđeg zemljanog nasipa u kojemu je po cijeloj površini nađena veća količina lomljenog kamena različite veličine. Po sredini sjevernog ruba iskopa, te prema njegovom istočnom kraju iskopana su i dva otočića starije kaldrme. Na istoj dubini cijelom širinom istočnog ruba iskopa neobrađena je zdravica od sedre i pješčanjaka. Ispod ovih konteksta promijenio se kulturni sloj koji se doima kao nasip nastao nivelacijom terena prije građevinskih zahvata. U većem dijelu iskopa na zapadnoj strani ostaci su drvene konstrukcije nekadašnjeg visećeg mosta (Sl. 4, Sl. 5 i Sl. 6). Izvorni njegovi drveni djelovi su vrlo slabo sačuvani, no vrlo dobro ga ilustriraju otisci velikih greda u zidnoj konstrukciji kojom je drvena konstrukcija naprosto bila zalivena. Prethodno je mreža vodoravnih i okomitih greda koje su pripadale obalnoj konstrukciji mosta međusobno bila povezana velikim željeznim čavlima od kojih neki dosežu i dužinu od 0,99 m.

Na istočnom završetku konstrukcije drvenog mosta, u najdonjem sloju njegovih greda, još su neke zidne konstrukcije (piloni) označene kao zid 11j i 11i u kojima su duboke široke rupe kao ležišta za masivne vertikalne grede. Dio te konstrukcije vjerojatno je i zidna masa označena kao zid 11k. Zid je ležao na zdravici od sedre i pješčenjaka, a pod njim su pronađena i 3 manja željezna čavla.

5. U zapadnoj polovici sonde ispod konstrukcije drvenoga mosta najdublje se kopalo. Otkopana su dva sloja koja su nastala kao rezultat nasipanja u kojima su pronađeni i ulomci kasnosrednjovjekovne keramike.
6. Cijelom površinom iskopa dno čini sedrena i pjeskovita zdravica koja se kao i na lijevoj obali kaskadno spušta prema rijeci.

Pokretni arheološki nalazi vrlo su skromni kao i do sada na nalazištu. Pored već spomenutih čavala iz konstrukcije drvenog mosta i kasnosrednjovjekovne keramike iz najdubljih slojeva ističemo samo uglavnom novovjekovne nalaze iz kulturnog sloja drvenog mosta koji je u cjelini najdeblji kontekst na nalazištu (kamene kugle i jedna željezna, drveni nož, dva ulomka drvene grede, ulomci željeznih pločica, ulomci keramike...).

Iskop 2 na desnoj obali

Istraživanjima je obuhvaćen cijeli prostor ispod puta s kaldrmom od ulaza u tvrđavu do pristupa kamenom mostu (Sl. 7 i Sl. 8). Sa sjeverne strane određena su iskopima ranijih sondi 2A i 2B, a s južne strane podzidom podignutom u vrijeme gradnje kamenog mosta. Iskopom je obuhvaćena i ranija sonda br. 3 položena s unutrašnje strane ulaza u

ovaj dio utvrđenja. Najveća dužina sonde je oko 10 m dok je širina oko 6,5 m. Ukupna istražena površina je 75,01 m². Kopalo se do dubine od oko 11 m od nivoa kaldrme do stijene. Na ukupnoj dubini iskopano je 13 prepoznatih otkopa koji su, kao i na lijevoj obali, više rezultat metodologije istraživanja i načina iskopavanja negoli uočljive arheološke stratifikacije.

1. Prvi otkopni sloj debljine 0,35 m sadržavao je kaldrmu kao najgornji sloj i naboj kao podlogu. Nema pokretnih arheoloških nalaza koji bi odredili vrijeme postavljanja kaldrme.
2. Drugi otkopni sloj je nasip s većom količinom neobrađenog i obrađenog kamena. U njemu je na početku iskopa uza sjeverni rub iskopa pronađena pravokutna žbukana podnica i na njoj dva približno usporedna zida 5a i 5b, sagrađena na podnici. Zidovi su dužine oko 4,50 m i širine oko 0,50 m do 0,70 m, građeni s dva lica od neobrađenog kamena utopljenog u veću količinu morta. Istočni rub iskopa omeđen je masivnim potpornim zidom (zid 5c) kao dio kamenog mosta. Nema pokretnih arheoloških nalaza.
3. Daljnjim iskopavanjima došlo se do drugačijeg sloja koji je sadržavao veliku količinu riječnog pijeska. Već na početku iskopavanja ovoga sloja uz istočni i južni rub sonde ukazali su se zidovi (5d - i), te veća rupa promjera 0,60 m koja se urušila u trenutku iskopavanja. U početku ovoga iskopa pojavilo se nekoliko željeznih čavala, te manji dio žbukane podnice na jugu. Ova ista podnica nađena je potom i na još nekoliko mjesta u iskopu, kao i u većoj mjeri uz istočni rub zidova označenih kao zidovi 5f - h. Daljnjim iskopavanjima utvrđeno je da su se ti zidovi produžavali k zapadu. Južno od te konstrukcije pronađeni su ostaci slabo sačuvane kaldrme, a zapadno od nje dva otočića žbukane podnice. Cijelim dijelom iskopa pronađeni su veliki željezni čavli generalno složeni u tri reda (kao i na lijevoj obali). Tijekom iskopavanja urušio se znatan dio sjevernog i zapadnog profila, pa su istraživanja nastavljena i u tom dijelu. Tom prigodom sa sjeverne strane otkopan je masivni dijelom zaobljeni zid. Otkopan je u dužini od oko 9 m i širini od 1 m.
4. Produblivanjem iskopa u cijeloj sondi, u djelomično promijenjenom sloju ponovo su se ukazali veliki čavli, također složeni u tri reda. U dijelu iskopa uz kulu Halebiju i južni rub sonde pronađeni su, na toj visini, ostaci ranije kaldrme. U dnu iskopa ovoga sloja na istočnoj strani sonde ispod zida ranije označenog kao 5c ukazala se cijela konstrukcija drvenog mosta čije su drvene grede (u otisku) sačuvane cijelom širinom zida kamenog mosta u dužini od preko 4 m. Djelomično

su bile vidljive poprečne grede. Na istom nivou, na kojemu je bila konstrukcija drvenog mosta u masi zidova 5j i 5d, ukazale su se nove rupe od drvenih konstrukcija. Detaljnijim čišćenjem konstrukcije drvenog mosta pojasnile su se i vertikalne rupe uz nju, koje su kao i na lijevoj obali bile utopljene u zidnu masu (zid 5f i 5i).

5. Kako su daljnja istraživanja zbog sačuvane konstrukcije drvenog mosta bila onemogućena na cijelom prostoru iskopa, nastavilo se iskopavati samo u zapadnoj polovici sonde. U jednoličnom kulturnom sloju uglavnom od crne zemlje nađeno je najviše pokretnih arheoloških nalaza (ulomci kasnosrednjovjekovne keramike, kamene kugle, dijelovi pušaka, novčić, nakovanj, srpovi, motike...). U najdubljem iskopu ovog dijela sonde pojavio se kontekst formiran od svijetlo-smeđe glinaste zemlje, koji je jednak kao i na lijevoj obali u najdonjim slojevima.
6. Cijelom površinom iskopa dno čini sedrena i pjeskovita zdravica koja se kao i na lijevoj obali kaskadno spušta prema rijeci.

Pokretni arheološki nalazi skromni su kao i do sada na nalazištu. Osim već spomenutih čavala iz konstrukcije drvenog mosta, tu su još i pokretni arheološki nalazi pronađeni u jednoličnom kulturnom sloju, uglavnom od crne zemlje koji se nalazio u zapadnom dijelu iskopa ispod konstrukcije drvenog mosta (ulomci kasnosrednjovjekovne keramike, kamene kugle, ulomci željeznih predmeta, dijelovi pušaka, novčić, nakovanj, srpovi, motike...).

Osvrt na pokretne arheološke nalaze

Pokretni arheološki nalazi detaljno su dokumentirani kao nastavak na nalaze pronađene u prethodnim istraživanjima. Zbog loše očuvanosti i zbog sprječavanja daljnjeg propadanja nalaza u dodiru s relativnom vlagom i temperaturom, bilo je neophodno obaviti konzervatorski i restauratorski zahvat na njima. Metalni nalazi trenutno se nalaze u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, a drvo u Restauratorskom zavodu u Zagrebu. Nakon obavljenih potrebnih zahvata bit će vraćeni u Mostar, te postavljeni u budućem muzeju i na taj način prezentirani za javnost.

Nalazi su podijeljeni na *posebne nalaze, uzorke i keramiku*.

1) Posebni nalazi

Mogu se podijeliti u dvije skupine:

- metalni predmeti,
- kameni predmeti.

Ukupno ih je 335. Svi su inventirani, fotografirani i dokumentirani u formularima za kontekste i za posebne nalaze.

Metalni predmeti obuhvaćaju skupinu pokretnih arheoloških nalaza izrađenih od različitog metala, željeza ili bakra. U ovu skupinu pripadaju čavli od konstrukcije drvenog mosta kojima su drvene grede bile prikovane jedna uz drugu (Sl. 9), različito oruđe (Sl. 10) i oružje, jedan novčić (Sl. 11), kugle, te namjenom nedefinirane metalne pločice.

U kamene predmete pripadaju kamene kugle različitih dimenzija (Sl. 12 i Sl. 13).

2) Uzorci

Uzorci obuhvaćaju predmete od drva, a to su vodovodna cijev (Sl. 14 i Sl. 15), nož (Sl. 16a i Sl. 16b) i 4 ulomka greda iz konstrukcije drvenog mosta. Svi su inventirani, fotografirani i dokumentirani u formularima za kontekste i za uzorke.

3) Keramika

Ulomci keramičkih posuda inventirani su, upisani u knjigu inventara, opisani u formularu za keramiku i kontekste, te je napravljen katalog s detaljnim opisom. Ukupno su pronađena 224 ulomka različitih ili istih posuda. U većini se radi o gruboj kasnosrednjovjekovnoj keramici, crne, smeđe i crvenkaste boje, koja je izrađena od nepročišćene gline, debljih stijenki i bez ukrasa (Sl. 17, Sl. 18 i Sl. 19). Samo tri ulomka različitih posuda imaju ukrase po trбуhu i to jedna ima veće trokutaste ubode raspoređene po vrhu trбуha posude u jedan red, druga ima utisnute crtice (Sl. 19), a treća utisnute linije. Jedan je ulomak različit od ostalih. Radi se o sačuvanom obodu, vratu, dnu i dijelu trбуha s ručkom, blijedo-žute boje (Sl. 23). Izrađena je od pročišćene gline na lončarskom kolu. Pronađene su i dvije djelomično sačuvane lule, točnije, nasadnik i čašica lule koji su izrađeni lijevanjem u kalupu i glazirani crvenom bojom (Sl. 20 i Sl. 21). Čašica lule je ukrašena utisnutim ukrasima u obliku ravnih linija pravilno raspoređenih po površini (Sl. 20).

Zaključak

Arheološka istraživanja u trajanju od 14. studenog 2002. do 1. ožujka 2003. nastavak su na ona provedena u siječnju i veljači 2002. god.

Bila su usmjerena na prostore ispod pristupnih puteva kamenom mostu. Za razliku od prethodnih iskopavanja, a zbog lakšeg razumijevanja istraživani prostori su imenovani kao iskop 1 i iskop 2, jer su se djelomično

preklapali s ranijim sondama (iskop 1 obuhvaća sondu br. 11, stare sonde br. 1 i br. 2 na lijevoj obali, a iskop br. 2 sondu br. 5, stare sonde br. 2A i 2B i br. 3).

Istraživanjima je obuhvaćen cijeli prostor ispod puta s kaldrmom od ulaza u tvrđavu do pristupa kamenom mostu kako na lijevoj, tako i na desnoj obali. Ukupna istražena površina na desnoj obali je 75,01 m², dok je na lijevoj 119,72 m². Kopalo se do dubine od oko 11 m od nivoa kaldrme do stijene na desnoj, a na lijevoj oko 8 m od nivoa kaldrme do stijene. Na lijevoj obali iskopano je 15 prepoznatih otkopa, dok je na desnoj na ukupnoj dubini iskopano 13 prepoznatih otkopa koji su više rezultat metodologije istraživanja i načina iskopavanja negoli uočljive arheološke stratifikacije.

Svrha istraživanja bila je dobiti nove podatke o vremenu gradnje mostova i razvoju tvrđavskog kompleksa.

Pokretni arheološki nalazi mogu se podijeliti u tri grupe nalaza: posebni nalazi (metalni i kameni predmeti), uzorci (drvo) i keramika. Radi se o kasnosrednjovjekovnim nalazima.

Ovim arheološkim istraživanjima potvrdili smo već rečeno o razvoju mostarskih utvrda i mosta, s neznatnim izmjenama o kojima će biti riječi nakon završetka radova, jer su u tijeku završna arheološka istraživanja čitavog tvrđavskog kompleksa koja se rade u sklopu obnove kula.

ARCHÄOLOGISCHE FORSCHUNGEN IN DEN FESTUNGEN VON MOSTAR IN 2002 UND 2003

Zusammenfassung

Die archäologischen Forschungen vom 14. November 2002 bis zum 1. März 2003 sind die Fortsetzung jener vom Januar und Februar 2002.

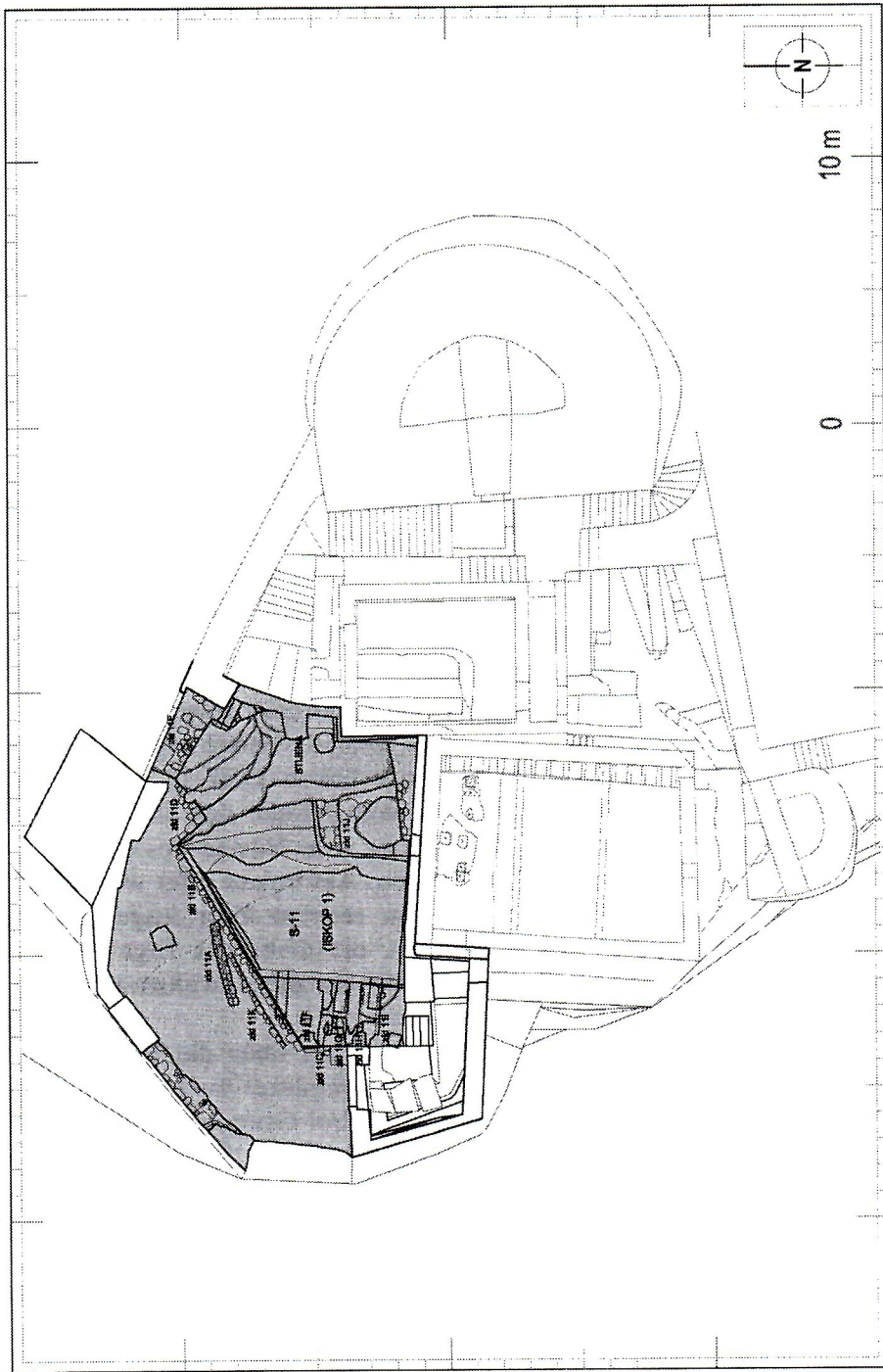
Sie waren auf die Flächen unterhalb der Zugangswege zur Steinbrücke gerichtet. Im Unterschied zu den vorherigen Ausgrabungen und wegen einer leichteren Auffassung wurden die geforschten Stellen die Ausgrabung 1 und die Ausgrabung 2 genannt, da sie sich teilweise mit früheren Sonden überschneiden (die Ausgrabung 1 umfasst die Sonde Nr. 11, die alten Sonden Nr. 1 und Nr. 2 am linken Ufer, und die Ausgrabung 2 die Sonde Nr. 5, die alten Sonden Nr. 2A und 2B und Nr. 3).

Durch die Forschungen wurde die ganze Fläche unterhalb des Steinwegs vom Festungseingang bis zum Zugang zur Steinbrücke sowohl am linken als auch am rechten Ufer umfasst. Die gesamte Forschungsoberfläche am rechten Ufer betrug 75,01 m² und am linken Ufer 119,72 m². Es wurde bis zu einer Tiefe von etwa 11 m vom Niveau des Steinwegs bis zum Felsen am rechten Ufer und etwa 8 m vom Niveau des Steinwegs bis zum Felsen am linken Ufer ausgegraben. Am linken Ufer wurden 15 identifizierte Funde ausgegraben, bis am rechten Ufer insgesamt 13 identifizierte Funde ausgegraben wurden, die mehr das Ergebnis der Methodologie und der Ausgrabungsweise als einer wahrnehmbaren archäologischen Stratifikation sind.

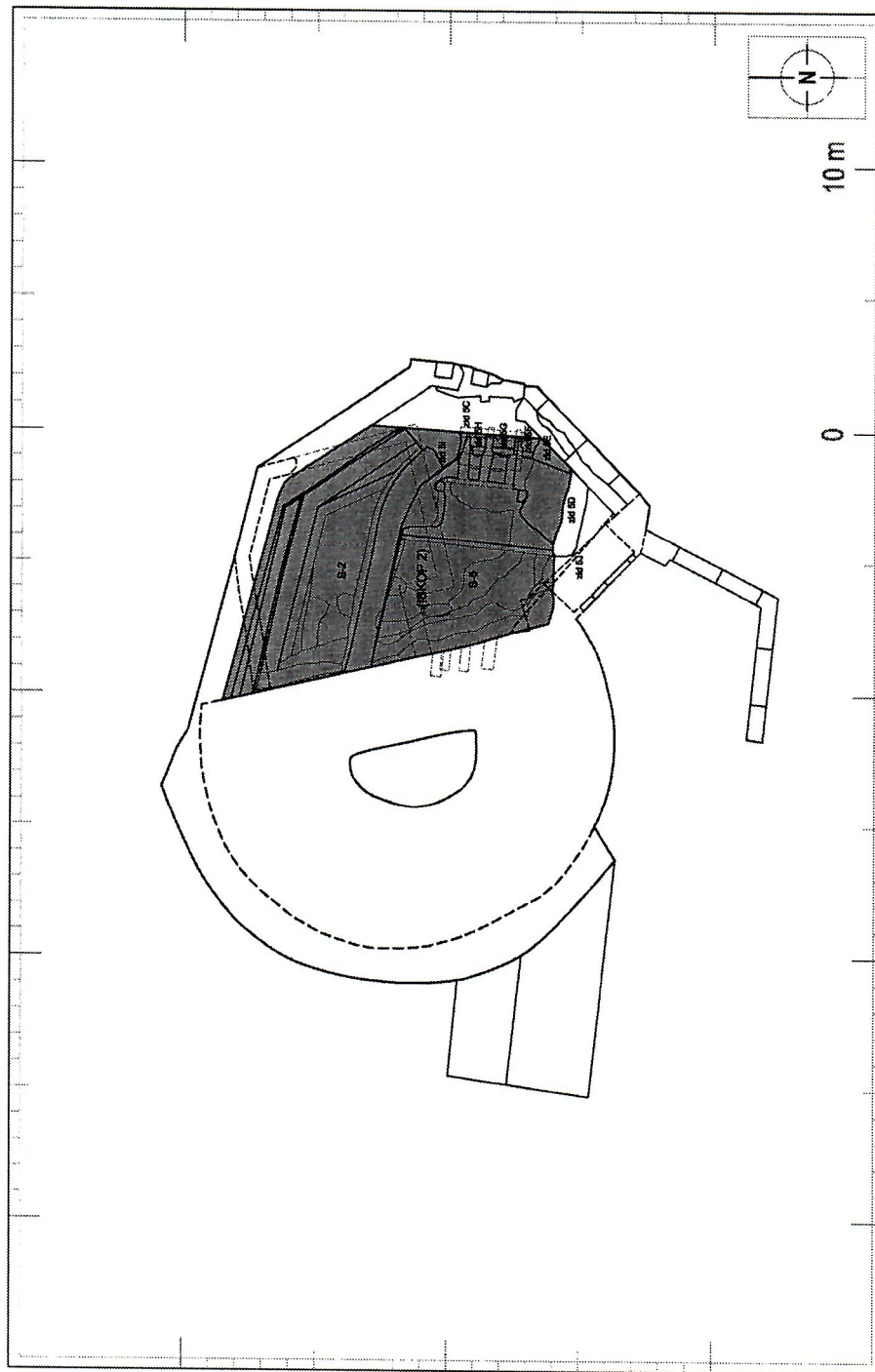
Das Ziel der Forschung war, neue Angaben über die Bauzeit der Brücken und die Entwicklung des Festungskomplexes zu bekommen.

Bewegliche archäologische Funde sind in drei Gruppen zu teilen: die Sonderfunde (die Gegenstände aus Metall und Stein), die Muster (Holz) und die Keramik. Es handelt sich um spätmittelalterliche Funde.

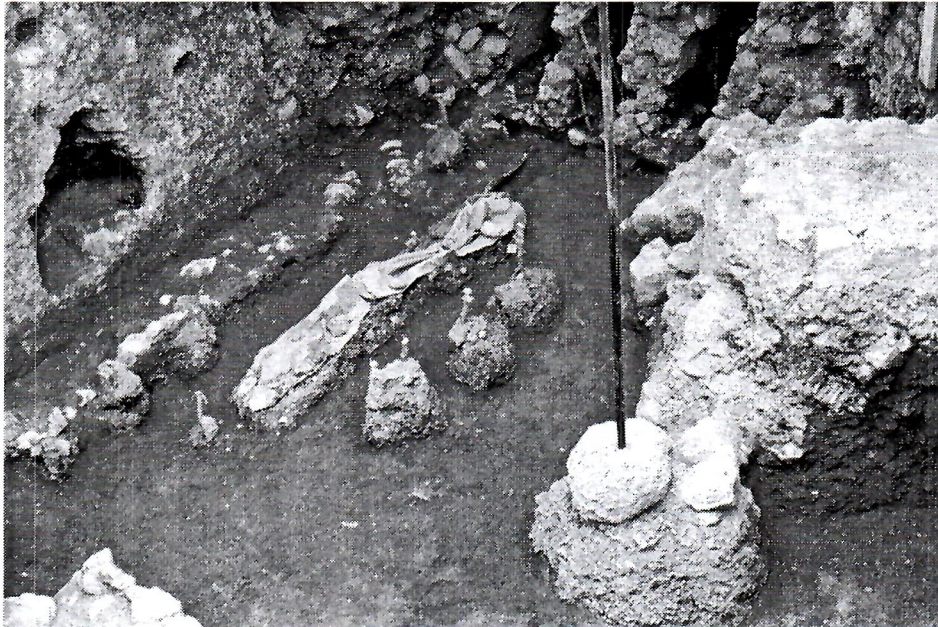
Durch diese archäologischen Forschungen wurde das bereits Gesagte über die Entwicklung der Festungen von Mostar und der Brücke bestätigt, mit den unwesentlichen Änderungen, von denen nach dem Abschluss der Arbeiten die Rede wird, da die Endausgrabungen des gesamten Festungskomplexes im Rahmen des Wiederaufbaus der Türme im Laufe sind.



Sl. 1. Iskop I na lijevoj obali.



Sl. 2. Iskop 2 na desnoj obali.



Sl. 3. *Iskop 1 na lijevoj obali s podnicom, čavlima i ulomkom grede in situ.*



Sl. 4. *Čavli in situ na lijevoj obali u iskopu 1.*



Sl. 5. Pogled na iskop 1 i konstrukciju drvenog mosta na lijevoj obali.



Sl. 6. Pogled na iskop 1 na lijevoj obali.



Sl. 7. Pogled na konstrukciju drvenog mosta u iskopu 2 na desnoj obali.



Sl. 8. Pogled na iskop 2 na desnoj obali.

D.O. r. br. 323



Sl. 9. Čavao iz
iskopa 2
s desne obale.

D.O. r. br. 274



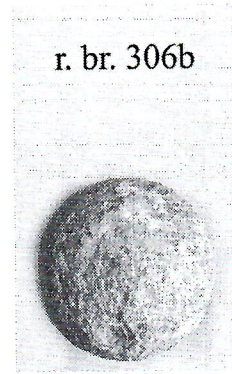
Sl. 10. Motika iz
iskopa 2
s desne obale.



Sl. 11. Avers i
revers novčića.



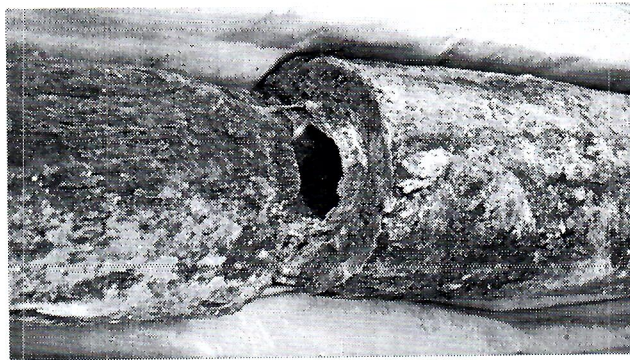
Sl. 12. Kamene kugle in situ u iskoku 2 na desnoj obali.



Sl. 13. Kamena kugla iz iskopa 2 na desnoj obali.



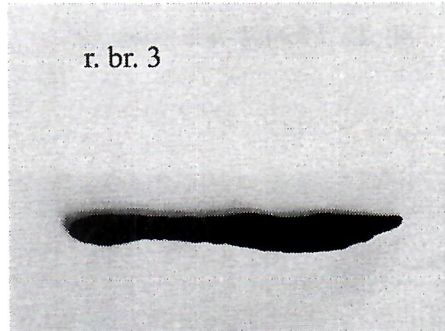
Sl. 14. Drvena vodovodna cijev in situ u iskoku 1 na lijevoj obali.



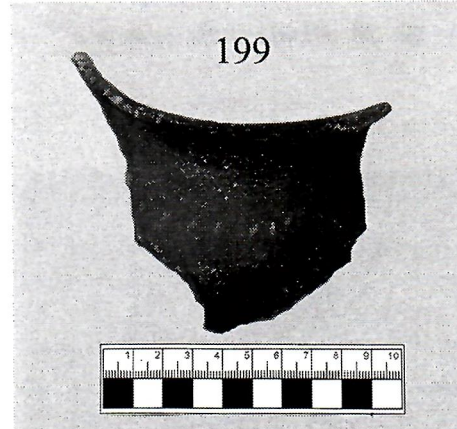
Sl. 15. Drvena vodovodna cijev iz iskopa 1 na lijevoj obali.



Sl. 16.a *Drveni nož
in situ u iskopu 1
na lijevoj obali.*



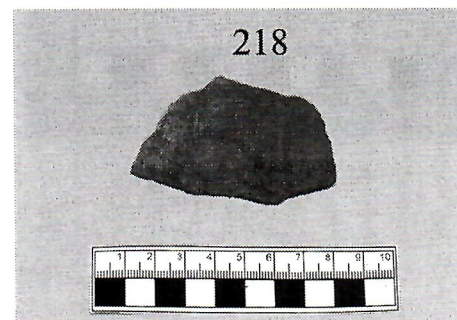
Sl. 16.b *Drveni nož.*



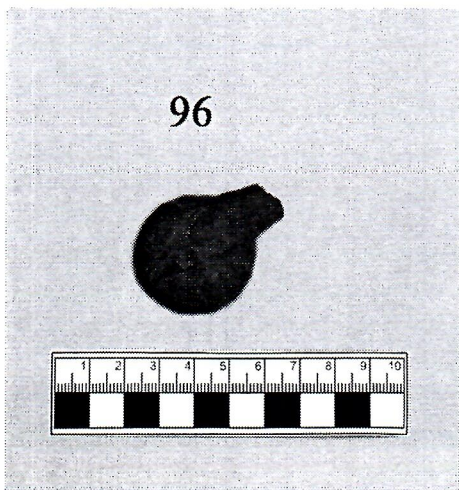
Sl. 17. *Ulomak keramičke posude.*



Sl. 18. *Ulomak trbuha
keramičke posude.*



Sl. 19. *Ulomak trbuha keramičke
posude s utisnutim crticama.*



Sl. 20. *Ulomak lule (shimsije).*



Sl. 21. *Ulomak lule (shimsije).*



Sl. 22. *Dno posude.*



Sl. 23. *Ulomak vrča.*